

NEKAJ MALO ZNANIH TUR V BOHINJSKEM POGORJU.

(KONEC.)

LIVŠKI.

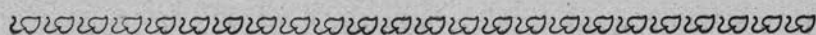
Na Veliki Draški (2242 m).

Ako zvabim s temi skromnimi vrsticami tega ali onega turista na Veliki Draški, dosegel sem namen in dobro je. A še bolje bi bilo, ko bi mogel prepričati vrlo podružnico našega društva, pod katere okrilje spada ta okraj, da se izplača napraviti znamenja od omenjenega sedla južno od Draškega, koder vodi pot s Konjščice čez na Velo polje, po skalah na vrh, na sedlu samem pa na kak kamen napis: „Na Veliki Draški“. Nalašč ne pravim: zaznamenovati pot — ni je treba delati; zadostovalo bi, napraviti po zapadnem rebbru znamenja tako, da bi se hodilo zložneje po njih, le da ne bi morali turisti sami si iskati pota in tratiti časa, ako bi ne hoteli kar navzgor čez drn in trn kakor midva. —

Nagledala sva se. Ne tesanec v notranjščini je vedno glasneje opozarjal, da mu je mastna pečenka in dobro vince stokrat ljubše nego ves Triglav in ves razgled. A vendar sem moral tudi pri tem imenitnem delu le obračati pogled na orjaka. Spomnil sem se svojih hoj nanj. Enkrat me je prijel v Marije Terezije koči grozen — zobobol. To je pač smešna bolezen, jeli, a vendar je želim vsem svojim sovražnikom, naj jih zaloti, ravno ko plezajo po steni na Mali Triglav! Zavil sem si robec okoli lica ter s prav junaško vztrajnostjo lazil na vrh. Dan je bil, lepo solnce, a vendar so mi sijale vse zvezde. Kako sem prišel na vrh, sam ne vem; videl nisem ne prepadov ne železnih klinov in greben pod vrhom se mi je zdel lepa široka cesta, vsaj še na misel mi ni prišlo, da je to greben, o katerem sodi dosti ljudi, da je neprijeten. A moja vztrajnost je bila poplačana. Videl sem enkrat, kako hitro se zna pooblačiti nebo. Dospevši na vrh, sem zazrl le na Visokih Turah nekaj meglic, vse ostalo obzorje je bilo čisto. Naenkrat, ko bi trenil, nastanejo oblački na Krnu, kmalu potem na Montasiu, na Kaninu; v pol ure so plavali že celi otoki oblakov v bližini Črne prsti in na Karavankah, in ko sem lazil po Malem Triglavu navzdol, so se podile megle že okrog Aljaževega stolpa. Ko sem došel

v dolino, so viseli oblaki že skoraj do tal in lilo je, da mi ni bilo treba skrivati se, ker sem bil že moker, predno sem se prav zavedal. Drugikrat pa sva igrala s tovarišem vlogo vodnikov. Znanec, ki ni bil še sploh na nobenem hribu, kam še na kaki gori, naju je pregovoril, naj ga vzameva s seboj na Triglav. Dobro je hodil do Kredarice; ni bil treniran, a zelo krepak. Prvi kos po steni je tudi še šlo, a blizu vrha Malega Triglava ga je začel premagovati prepad. Molčal je, bledel in plašno gledal v globočino. Prigovarjala sva mu, naj ne gleda v prazno, ampak v skalo, naj se ne briga za brezno, nego naj se krepko oprijemlje klinov. Hvala Bogu se ni pripetilo nič hudega! Na Malem Triglavu ni hotel več naprej. Midva sva mu seveda hitro pritrdila, da naj naju počaka tukaj, ter poskakala sama naprej. Reči moram, da mi ni bilo kaj lahko pri srcu in da sem si več ko želel, biti zopet na Kredarici. In nazaj je šlo še slabše. Omahoval je, tupatam se je tako zbal, da ni hotel naprej. Velela sva mu, naj drca sedé po stopnicah; slednjič sva razvozlala vse jermene vseh treh nahrbtnikov ter mu tako improvizirano vrv potegnili okrog pasu ter ga vsakokrat privezala ob klin in mu pomagala navzdol, eden spodaj, drugi zgoraj. Videl sem tukaj, kako popolnoma zgrabi malodušnost moža, kadar ga prime vrtoglavost, krepkega moža, ki mi je sicer znan le kot energičen človek. Mislim, da smo bili vsi trije enako veseli, ko smo dospeli h koči, in sklenil sem trdno za vselej, da ne pojdem več z novincem v take gore. Zdaj sem vsaj vedel, kaj pomeni biti vodnik, ter čutil njih odgovornost, in še bolj so se mi prikupili sedaj ti možje. A prišlo je še hujše. Na poti v Krmo ga zaloti krč v nogi, da je kar napol legel. Kako je to? Krč ga večkrat prime. Za Boga — še zdaj mi je postalo slabo pri misli na možnost, da bi ga bilo prijelo to zlo na steni pod Triglavom! Prijatelj, ne zvabiš me več na led! Naredil je pač tako kakor tisti, ki ni še sploh videl kakega hriba ali kake gore in ki se je imel oženiti. Predno je „skočil noter“, je hotel uživati še enkrat prostost, in ker je slišal, da je prostost le v gorah doma, je hotel poskusiti tudi on ter si možko izbral kar — Montblank! —

Po dolgem, dolgem razgledovanju sva zapustila slednjič Draški vrh, ki je nama tako obilo poplašal ne veliki trud, ter mahnila preko spodnje planine na Tolstcu in Leskovnice zopet domov.

V GORAH KAVKAZA.

PETRUŠKA.

(DALJE.)

5. Iz gornje v dolnjo Svanetijo.

(Črez Latparsko sedlo 2887 m.)

Ko pridem iz vasi, zavijem na levo v hrib in grem po bližnjici črez gore. Zvečer o mraku sem že v svanetski vasi Mestiji, ki leži v ljubki dolinici ob potoku Agimu. Vidna je že od daleč po svojih zvonikom podobnih stolpih, ki so služili nekdaj v medsebojni vojni posameznim knezom v obrambo. Pred občinsko hišo srečam dva nemška turista, ki sta prišla ravnokar s Tetnolda in si zdaj varita konzerve za večerjo. Ko se seznanimo, večerjamo vsi skupaj ter govorimo o potovanju precej časa. Ko se pa znoči, ležemo spat na travo pred hišo. Noč je oblačna in topla.

Zjutraj navsezgodaj nas zbudi vodnik. Ne skuhamo si ničesar, le par konserv mi dasta Nemca na pot in potem se ločimo: ona dva gresta v Mazeri, da se združita z ostalimi tovariši, jaz pa krenem črez reko in ob njenem levem bregu dalje v Mulah, Inkari in črez Bogreški klanec v Kal.

Vsa dolina ob reki Agimu je prav čedna, veselopisana, z mnogoštevilnimi vasicami, z njivami, travniki in gozdi posejana ter ima mnogo železnokislih rudninskih studencev, posebno okrog Mulaha jih je par prav imenitnih. Spoznate jih po rdečih tleh in rdečem kamenju in tudi po rdečih žlebovih, po katerih teče voda, ker se seseda na njih železo v podobi železnega okisa. Konec doline, kakor ga vidite z Bogreša, je pa že tako krasen, kakršnega zastonj iščete kje drugje: v zelenju ob vodi stare vasice z visokimi stolpi, dalje gore, porasle z brezovimi in smrekovimi gozdi, senožeti, skalnati prepadi, ledniki in nebotični, v večni sneg zakopani velikani Tetnold in drugi. Vrh Bogreša rasto po planini rumeni podleski. Utrgam si jih par v spomin; pozneje jih nisem našel nikjer več.

Zdaj pa z gore zopet navzdol v dolino besneče reke Ingure, ki pada tam daleč nad mestom Poti v Črno morje; no tu šele zbira svoje vode. Pomislite: greste po dolini ob reki, torej ne morete nikamor daleč pasti, a vendar je pot veliko težavnejša, nego pa če bi hodili po strmih skalah. Vsled nedavne nevihte je Ingura narasla, izpodmila bregove, odnesla mostove, in iskati si moram pota zdaj po vodi, zdaj v mokrem skalovju, zdaj zopet skozi bodeče grmovje po nevarnih, spolzkih bregovih. Zdaj hodim ob vodi, a takoj nato se moram povzpeti par sto metrov visoko v

goro. Od Mestije do Kala štejejo pičlih 8 ur, no radi teh ovir pridem jaz šele okoli enajste ure po noči, in sicer v temni noči po čisto neznanih krajih v poslednjo vasico pod Latparskim sedlom in spim pri nekem Tatarju na tleh v prodajalnici. Pa mojega trpljenja še ni bilo dovolj. Bog ve zakaj, a spati ne morem. Šele proti jutru zadremļjem nekoliko, toda ne za dolgo, ker pride Tatar in me zbudi, češ, dani se in najbolj pametno je, da se takoj odpravim na pot, ker sedlo je strmo in visoko, a dan bo vroč. Kruha nimam nič več, rečem torej Tatarju, naj mi proda, kolikor more, svojega »puri«, t. j. turščični pepelnik. On mi da dva hlebčka za deset kopejk, več ga nima; no tega kruha niti za zajutrk ni dovolj. Potem mi še pokaže sedlo, koder drži moja pot, in zapre zopet za menoј duri.

Grem kake pol ure in pridem do precej lepega kolovoza, ki zavije od reke na desno v goro. Mislim po besedah Tatarja, da je to moja pot, in zavijem po njej kvišku. Ko sem že kakih tristo metrov nad dolino, razdeli se kolovoz v steze in steze se druga za drugo porazgube med borovičjem in brezjem brez izhoda; pot ta služi namreč samo drvarjem in pastirjem. Ne kaže mi torej drugega kakor iti nazaj, odkoder sem prišel. Solnce je med tem že pokukalo izza visokih gor v dolino in Tatar je že odprl svojo prodajalnico in tesal pred hišo sani. Prosim ga, naj mi za božjo voljo pokaže pravo pot na sedlo.

Zdaj jo najdem v resnici. Tam, kjer se stekata dva potoka, je treba iti na desno stran levega in že sem na jezdni poti, ki se vije v ključih sredi grmovja počasi kvišku proti sedlu. Po gozdu in grmovju hodim kako poldrugo uro, potem pridem na travnike in od tam takoj na senožeti, odkoder je že vidno sedlo sredi sneženih polj. Tu piše močen sever in ni mi več vroče. Po poti me srečavajo jezdecі Svaneti v svojih čudnih oblekah. Pot je od tu do sedla prav zložna, in ko pridem na vrh, kaže moja solnčna ura šele dvanajst. Hodil sem torej precej hitro in se morem zato par minut oddahniti. Vrh Latparskega sedla je kup nanošenega in zloženega kamenja in za to gručo ležem od vetra na solnce. Kmalu zadremļjem. Rezgetanje konja prav blizu mene me prebudi; dva Svaneta, mož in žena najbrž, sta ne daleč od mene zlezla s konj in zdaj jesta meso in prav dišeče sirove štruklje, »kôt« po svaneški. Ko vidita, kako ju gledam postrani, a sam ničesar ne jem, reče ona njemu par besed in tedaj vstane on, vzame en štrukelj in odreže kos mesa ter mi prinese vse skupaj. Jaz se seveda ne branim preveč. Vse to mi jako tekne in prav židane volje postanem.

No, dalje na pot! Zdaj pojdem navzdol in hodil bom po ozkih, globokih dolinah notri do Kutaisa in nič več ne bom videl teh nebotičnih velikanov Velikega Kavkaza tako blizu sebe in tako razločno, kakor sem jih gledal dozdej. A od tu je prekrasna panorama na vse pogorje, na ves hrbet od mogočnega Elbrusa in Ušbe (4698 *m*) mimo Tetnolda (4200 *m*), Škare (5184 *m*) in Dihtava (5192 *m*) notri do ostrega Kazbeka (5044 *m*). In danes je tako krasen dan, tako čisto ozračje in vse gorovje je tako svetlo, tako belo in ni ga oblačka in ni je meglice ne na njih in ne na jasnem, temnomodrem prazničnem nebu. Do noči bi tukaj stal in vas gledal, drage znanke, in šele ko bi vas večerna zarja oblila ko lice device rdečica in bi se pokazale svetle migljajoče zvezdice nad vami na temnem nebu, šele tedaj bi se poslovil od vas. Toda dolga je še pot pred menoj in zato: zbogom! In zdi se razvneti glavi, da ji odzdravljajo svetli vrhovi in ji kimajo v slovo.

Z Latparskega sedla vodi na južno stran veliko strmejša pot. Bežim po njej kakor plaz z gore in se ustavim šele v dolini, ko pridem v krasen listnat gozd. V dolnji Svanetiji sem. Dolina, po kateri teče reka Chenischale, t. j. Konjska voda, je odprta južnim vetrovom in zato raste tu že vinska trta in drugo južno sadje. Zemlja je rodovitna. Vasi nimajo nikakih stolpov, le tuintam so še razvaline kakšnega gruzinskega gradu, ki že tako lepo pokrajino še bolj krasi. Take razvaline so posebno blizu Lenteha, a še večje na gori blizu mesta Cageri, ki leži ob reki tam, kjer zapušča Chenischale svoje tesnice in se razliva v široko ravnino. Ta dan spim v vasi Čoluri, drugi dan na klancu za Cageri.

Opolnoči grem dalje, ob treh pridem na vojno osetinsko cesto, ki vodi še po romantičnejših in bolj divjih krajih nego gruzinska, drugi dan opoldne, t. j. v petek 14. avgusta, sem pa že v stolici Gruzije, v Kutaisu.

6. Na Alagez (4353 *m*).

V ponedeljek, dne 17. avgusta, odidem iz Kutaisa, v sredo pridem črez 2440 *m* visoki Zekarski prehod v slavne žveplene toplice Abastuman, ruski Veliki Šmaren praznujem v Safarskem samostanu v gorah nad Ahalcihom, v torek 1. septembra jutraj sem pa že pod Alagezom v mestu in trdnjavi Aleksandropolu. Ob štirih popoldne zapustim mesto.

Ves teden sem že gledal pred seboj orjaški četveroglavi Alagez (božje oko po tatarski), ves zavit v debel, svetel snežen plašč. Že tako je zrlo to božje oko visoko nad vso pokrajino in

nad vsemi gorami, ki so je obkrožale, no od dne do dne je raslo in zdaj je tu prav pred mano strašno visoko, osamljeno in nepristopno na videz in grozno gleda sem doli name pritlikavca, ki mu mislim stopiti na punčico. Prejšnjo noč je razsajala okrog njega strašna nevihta, ki je očistila za par dni ozračje. Upam, da bom imel krasno pot.

O mraku pridem v armensko vas Horum pod Alagezom, no grem še dalje in nočujem na njivi v snopju ne daleč od sela Bekanda, skoraj 40 km od Aleksandropola. Opolnoči vzide luna. Ko se pa začne komaj svitati na vzhodnem nebu, zadenem nahrbtnik in stopam počasi v goro. Ko se zdani, sem na pobočju Alageza v poslednji vasi Artiku. Od tu dalje so senožeti in planinski pašniki ogromnega obsega, ki se raztezajo prav dopod vrha gore. Pot je dozdej še zložna, no onostran jarka, v katerem leži še na debelo sneg, ki je v zadnjih dneh padel, se dviga gora že bolj strmo in iz zemlje se kažejo tuintam precej visoki skalnati grebeni.

Nekako ob devetih zjutraj se pripeham iz globokega jarka na prostrano planino, s katere kipi v nebo dobrih tisoč metrov visoka zapadna piramidna glava Alageza. Zdaj sem že više, nego je naš Triglav visok; no tod se še pase po zelenih livadah živina. Pred menoj se belijo tatarski pastirski šatori. Tam so me že zapazili, ker proti meni beži na konju mlad Tatar, ki me v slabi ruščini povpraša, kam da me vodi pot. Povem mu, a on se silno začudi. Povabi me k sebi v šator. Tu sta njegova žena in starček s sivo brado in s sivimi lasmi, no z dobrohotnimi očmi in potezami v obrazu. Sin mu pove, kam da sem namenjen. Tedaj pa on od zavzetja tleskne z rokami in mi kaže z glavo, naj vendar ne grem dalje, in z mešanico tatarskih in ruskih besedi me svari, češ, tam gori me čaka nesreča, tam gori so zveri, volkovi in celo — šejtan, t. j. hudič, in da ni še nihče prilezel na vrh gore, kar on pomni; veliko pametnejše bo, da grem nazaj v dolino in okrog gore po cesti v Erivan, ako že hočem na vsak način iti tjakaj. Ko vidi, da vse prigovarjanje nič ne pomaga, da mi dva pepelnika in velik kos ovčjega sira na pot, no denarja noče niti kopejke od mene.

Še četrť ure grem po planini, nato pa med skalovjem kvišku na zapadni vrh. Na malem sedlu pod vrhom srečam kakih deset od nog do glave oboroženih Perzov, ki mi pretaknejo ves nahrbtnik, no, ko ne najdejo ničesar, kar bi se jim vredno zdelo vzeti, me puste dalje in mi še pokažejo pot na najvišji severni vrh Alageza. Ali poti ni bilo nobene, držal sem se le smeri, o kateri so mi govorili.

Obšel sem zapadni vrh z leve strani, storil par sto korakov navzdol in — na snežišču sem. Zapadni vrh je zvezan s severnim po ozkem, silno škrbastem grebenu, po katerem pa ni mogoče hoditi radi mnogoštevilnih visokih navpičnih skal, ki zapirajo pot. In tudi meni se ne bi bilo posrečilo zlesti na severni vrh, ako ne bi bilo ravno to leto in še ob tem času mnogo snega, ki se je prilepil v strmih plazovih po vsem prostranstvu med obema vrhovoma, tako da je le sam rob grebena gledal izpod njega. Hodil sem deloma po grebenu, a na neprehodnih mestih sem se splazil na sneg in šel oprezno po njegovem vrhnjem robu, ki se je naredil vsled tega, ker se je sneg raztajal na popoldanskem solncu ob skalah. Na mnogih mestih sem jahal. Toliko ko ta dan še nisem pretrpel na nobeni gori. No sreča mi je bila mila in okolo treh popoldne sem že na najvišji višini velikana Alageza, in reči moram, da je moj trud tisočero poplačan s prekrasnim razgledom na vse štiri strani sveta.

Alagez, eden največjih ugaslih ognjenikov na svetu (širina žrela znaša nad 10 km), stoji popolnoma osamljen sredi Aleksandropolske in Erivanske visoke planote in zato in radi njegove višočine je razgled ž njega v resnici brez primere. Ž njega vidite pod seboj vse Zakavkazje od Črnega do Kaspijskega morja in še velik kos sosednje Turčije in Perzije. Razgledu ž njega stavi meje le prevelika daljina in pa na južni strani impozantna postava Velikega Ararata. A čeprav se ustavi oko vsakega turista, ki zaide po poti na Ararat v te daljne kraje, na Alagezu, vendar ga je dozda obiskal samo še znameniti ruski hribolazec in topograf Pastuhov, ki je bil dne 25. julija l. 1893. prvi na zapadnem vrhu, dobrih sto metrov nižjem od severnega, in od tu določil višino vseh štirih vrhov. Gora ima polno razpoklin; največja, od vrha do tal, je pri vasi Kazafaru. Po njej se pride v notranjo dolino, iz katere priteka šumna reka Baličaj (divja, besna). Zdaj je Alagez brez lednikov, nekda jih je pa imel mnogo. Največji je bil v dolini Gjuzaldupi, 8 vrst dolg in nad 1000 m debel. Na pobočju Alageza je 42 jezer. Karagel (črno jezero) je največje in najkrasnejše in leži pod južno piramido, najviše izmed vseh. Okolica jezera je rajskolepa.

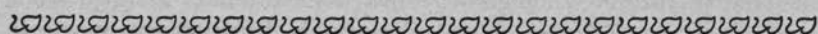
No čas hiti, a prišel bi rad danes vsaj do pastirskih koč na južnem pobočju Alageza, ki so od tu prav dobro vidne. Grem kolikor mogoče hitro nazaj po stari poti, ki je pa zdaj do sedla še težavnejša, ker se moram plaziti daleč navzdol in od tam šele kvišku. Mnogo časa mine, ko pridem nazaj pod zapadno piramido, in solnce že zahaja, ko sem pri Karagelu. Od tu dalje gre

pa veliko laže, ker ni več snega in tudi ne skalovja, vsega razbitega in raztrganega od strele kakor gori, kjer se vedno bojiš, da ne zdrkneš s skalo vred v prepad.

Toda daleč ne pridem ta večer, ker je pretemno; navzdol grem še v dolino črez rečko Arhaten in na drugi strani zopet navkreber, ko sem pa na slemenu, me pa že nič več nikamor ne veseli. Torej ležem za steno starega podrtega hleva na zemljo, zamašim kolikor mogoče luknje v steni, ker je začel pihati sem od vrhov silno hud in mrzel veter, se odenem toplo in zaspim. Zbudi me miš, ki se je hotela najbrž skriti pred mrazom v mojo obleko. Ko sem spal, je priplavala na nebo skoraj polna luna in zdaj leži vsa priroda pred menoj v čarobnem belkastem svitu; posebno lepo se blešči sneg na Velikem Araratu visoko na temnem ozadju zvezdnatega neba. Veter tuli in piska skozi zid, iz doline pa prihaja šum reke. Čutim se tako majhnega, neznatnega v tej široki prirodi; bal bi se, no Alagez, božje oko, čuva nad menoj.

Dani se. Solnca še ni, a srebrna glava Ararata že zagori v najkrasnejši jutranji zarji. In zdaj tudi Alagez zažari. Naprej!

(Konec prih.)

GORAM IN HRIBOM SKOZI ŽIVOT.

LIVŠKI.

Hoditi po površju gora, to more in zna vsak, ako je zdrav in ako mu to le prija. Plaziti se po jamah ter pretikati in proučevati nepoznana brezna in skrivnosti, že ni tako prijetno; a da se preriješ skozi gore, skozi živo skalo, to pa ni več tako preprosto delo, ampak ti je treba precej priprav in precej vztrajnosti. To mi gotovo verjame vsak. Vse, kar se tiče gora, pa spada v obseg slovstva o gorah sploh in zato tudi »Planinskega Vestnika«; a to, kje in kako si je človek sčasoma napravil pot skozi gore in kako si jih še napravlja — to menda ne? Saj sem celo nekoč slišal reči hudomušnika, da so gore sploh le zato na svetu, da si more človek izkopavati pot pod njimi, ker drugače bi si ne mogli tolmačiti »manije« moderne tehnike, delati predore skozi hribe, ko bi vendar lahko šli črez nje! Sicer pa mislim, da zadostuje, ako koga zanimajo te skromne vrstice, da je članek upravičen tudi v »Vestniku«.

Ni pravo mnenje, da je vrtanje in delanje rovov in predorov pridobitev tehnike novejših dob. Kakor opazujemo čestokrat tudi

drugje na širnem polju človeškega delovanja v tehničnih stvareh, poskušali so se tudi v tej stroki prvi stari Rimljani, seveda ne toliko in s skromnejšimi sredstvi, a zato z ne manjšim uspehom. Najstarejše tako delo je rov, ki ga je dal izvršiti Furius Camillus leta 396. pred Kr. r. radi regulacije višočine vode v Albanskem jezeru. Rov je kakih 1200 *m* dolg, 1 *m* širok in 2 do 3 *m* visok. Služi prav dobro tudi še dandanes. — Ne daleč od Rima, vzhodno v Abruškem gorovju, je bilo jezero, kakih 160 *km*² veliko, 622 *m* visoko nad morjem, ki je zdaj naraščalo, zdaj pojemalo, ker ni imelo pravega odtoka. Povodnji so delale veliko škodo, da, celo mesto na obrežju je bilo včasih poplavljeno, sploh pa je bila ta ne globoka voda vzrok mrzlici in drugim boleznim. Zato je ukazal cesar Claudius napraviti jezeru odtok. 11 let, od leta 54. do leta 43. pred K. r., je delalo 33.000 delavcev, da bi izvrtali rov skozi M. Salvianus, dolg 3000 *m*. A malo let pozneje se je rov podrl in lacus Fucinus, tako se je imenovalo jezero, je kužil okolico kakor prej. Poskušnje cesarja Hadrijana in vse druge v srednjem veku, da bi popravili podrtino, so se izjalovile; šele v najnovejšem času so zgradili velik odtočni kanal, tako da sedaj jezera ni več. — Koder vodi sedaj cesta skozi Posilip pri Neapolju, je bil prej rov, ki so ga baje izvrtali Rimljani, ako ni še starejši. Dolg je bil kakih 690 *m*. Gotovo rimljansko delo pa je drugi rov skozi Posilip v bližini prejšnjega, dolg 750 *m*. Dal ga je izdolbsti Cocceius leta 37. pred K. r. — Za največjo zgradbo grških dežel so šteli predor na otoku Samu, dolg 1 *km*, ki so ga napravili za časa Polikrata okoli 530 po K. r. za namakanje suhega sveta. O tem predoru poroča tudi Herodot.

Občudovanja vredna so vsa ta dela, ako pomislimo, da so jih izvršili, ne da bi bili imeli na razpolago kakih eksplozivnih snovi. Delali so z dletom in — z ognjem, sploh z najprimitivnejšimi sredstvi. Z dletom in kladivom so dolbli v skalo zareze, v katere so potem zarivali kline, pa tudi med sklade, če je bila skala skladna, ter tako odlamljali kamen. Kako vztrajno delo, da je potem odletel le košček trdine! Ako je bil pa svet premasiven, so podžigali bolj iz stene moleče, prej z dletom obdelane skaline, tako da je odletel večji ali manjši kos radi neenake napetosti v kamenu. Da se je to zgodilo še hitreje, so polivali razbeljeno skalo hipoma z mrzlo vodo. Potem ne smemo pozabiti, da so morali rov tudi zračiti. Najbrže se je godilo to tudi z ognjem, zanetenim pred vhodom, tako da sta slabi zrak in dim uhajala iz rova vsled tako provzročene različnosti toplote v njem in na planem. Pomagali so si morda za zračenje tudi s postranskimi

rovi. Vse to delo je bilo kaj enostavno, in vendar bi bilo dandanes nemogoče. Kdo naj bi n. pr. plačeval 3000 delavcev 11 let, da bi izvrtali le 3000 *m* dolg, ozek rov! Takrat je bilo kaj takega mogoče, kajti sužnji in vojaki niso stali beliča.

V srednjem veku niso izvršili nobenega enakega dela. Začeli so le predor skozi Col di Tenda leta 1450., a niso ga dokončali. Šele leta 1881. so se zopet lotili te zveze med Nizzo in Turinom. Zgradili so 6½ *km* dolgi dvotirni predor, a proge na južni strani ne. Vojaški in drugi vzroki ovirajo še danes dopolnitev te važne železnice. Iz srednjega veka je ostalo le še veliko število rudarskih rogov. In še dandanes je videti v takšnih rovih sledove, da so kopali od več strani naenkrat in ne gladko drug na drugega, ker je zveza rogov povsem iz smeri, navzgor ali navzdol in ob stran; jasno je, da so se rudarji iskali z rovi, sledeč zvokom kladiv z druge strani. To se vidi posebno dobro v Halleinu na Solnograškem v nekem rovu iz 14. stoletja ter tudi v že omenjenem predoru na otoku Samu.

Šele proti koncu 17. stoletja so prevrtali zopet enkrat hrib, in to za kanal Languedoc na Francoskem, potem v 18. stoletju predor za drugi kanal, tudi na Francoskem. Polagoma so izvršili takih zgradb vedno več. V začetku 19. stoletja so napravili veliko predorov, čeprav kratkih, proti plazovom na cestah čez prelaze M. Cenis, Splügen, Bernhard itd. Leta 1825. so začeli delati sloveči predor pod reko Temzo na Angleškem. In kmalu potem je prišla doba železnic in tako je postala umetnost, graditi predore, sčasoma ena najvažnejših tehničnih strok. Prve železniške predore je zgradil Stephenson na progi Liverpool-Manchester na Angleškem. Potem so jih izvrtali na Nemškem; prvi v Avstriji pa je bil pri Gumpoldskirchnu blizu Dunaja na progi južne železnice. Dolžina vseh predorov v tisti dobi je še precej skromna; kar odločno skozi največje gore si takrat niso še upali. Zgled za to je sloveča železnica čez Semmering. Gotovo mojstrsko delo, a dandanes bi ne izvršili več kaj takega. Predor je tukaj le 1431 *m* dolg. Danes bi ne speljali več železnice v take višine, ampak bi šli kar z dolgim predorom prek hribovja. Razume se, da so v onih časih rabili smodnik; luknje pa, ki so jih potem natlačili s strelivom, so vrtali le z vrtalom in s kladivom. Šele za grajenje predora skozi Monte Cenis leta 1860. so izumili prve pnevmatične vrtalne stroje. In od te dobe do dandanes se je povečalo in se vedno množi število daljših predorov. Evo vam, kar jih je večjih od 4500 *m*: Simplon (Italija-Švica) 19.730 *m*, Gotthard (Švica) 14.984 *m*, Monte Cenis (Italija-Francija) 12.849 *m*, Arlberg (Tirolsko) 10.240 *m*, Ricken

(Švica) 8604 m, Ture (Koroško-Solnograško) 8526 m, Giovi (pri Genovi) 8260 m, Karavanke (Koroško-Kranjsko) 7976 m, Hoosac (Amerika) 7640 m, Marianopoli (Sicilija) 6480 m, Bohinj (Kranjsko-Primorsko) 6339 m, Sudro (Nevada) 6000 m, Albula (Švica) 5866 m, Slandridge (Angleška) 4970 m, Bossruck (Gor. Avstrijsko-Štajersko) 4770 m, Nerthe (Francija) 4620 m.

Pri M. Cenisu je omeniti, da so ga podaljšali pozneje v rebra gorovja radi zimskih plazov, tako da meri pravzaprav 16 km. Ako pridenem še predor, dolg kakih 5½ km, ki so ga dokončali lani na Švedskem, mislim, da sem naštel vse. Kar se tiče naših dežel, ima Kranjska torej po velikosti osmi in enajsti predor na svojih tleh. Tudi znamenitost! Da pa prenesem najdaljši predor, Simplonski, v naše razmere, naj omenim to: ako bi bil vhod tik cerkvice sv. Klementa pri Mojstrani, bi bil drugi ravno tik Bohinjskega jezera. Brzovlak bo vozil skozi Simplon kakih 25 minut. Karavanški in Bohinjski predor kakor tudi Simplonski so takorekoč na dnu gora. Ni bilo namreč možno položiti njih proge še niže, ker bi prišli pod dolino. Predor skozi Visoke Ture n. pr. ni take vrste. Zdaj pa že zopet tuhtajo, kako bi napravili novo, tretjo luknjo preko hribovja, da bi se prišlo bolj vodoravno v Genovo; merila bi kakih 20 km. Ravno tako študirajo tudi nove dohode s severa do Simplona, skozi Jura in Wildstrubel, dolge do 21 km. Tudi o predoru skozi Montblank se že govori, da molčim o nakani, kako bi prišli s Francoskega na Angleško in iz Afrike na Špansko pod morjem. Vidi se, da predor, krajši od 15 km, že ni nič posebnega več, gore so menda res le zato tu, da jih vrtamo. In dolgo ne bo, da bo kaj takega le igrača. Gradilo se bo kar po telefonu, morda nekako takole:

Rrrrrr! — »Halo! Tukaj Bliskinson, generalni direktor železnice A. Kdo tam?«

»Tukaj Hitigan, ravnatelj železnice B. Kaj bi?«

»Nujno potrebujemo predora med našim kolodvorom C. in vašim D. skozi gorovje Z.«

»Kako dolgega? Kako širokega?«

»34 km. Štiritiren!«

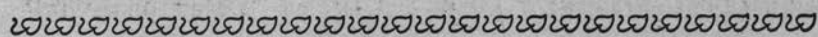
»Izvrstno! — — Tukaj že delajo brezžični in brezsilni vrtalni stroji. Ukažite nastaviti tudi vaše — — Ste li?«

»Sem!« — — — — —

»Prevrtano?«

»Prevrtano! — Položite tir!« — — — — —

»Položen! Konec! Rrrrrrr! (Dalje prihodnjič.)

KURIJOZEN TRIGLAV.

DR. JOS. TOMINŠEK.

Tudi kokoš, ki vidi, najde včasi prazno zrno.

Ko sem, išoč snovi za neko razpravo, brskal po starejših letnikih hrvaškega »Vienca«, naletim v 12. letniku (iz l. 1880.) na str. 549. na sliko s čudnim skalovjem in s podpisom »Triglav«.

»Vraga — to je Triglav?« sem se zavzel: od treh strani popolnoma navpične stene, ravne, kakor bi jih potegnil z ravnilom, in gladke, kakor bi jih zlikal, na četrti strani pa snežišče tja do vrha, če so namreč tiste medle črte, ki se izgublja v oblakih, sploh njegov vrh. »Slikar je s svojimi meglenimi pojmi obdal vrh Triglava in je v tej megli v duhu lezel nanj«, mi je prišepnil tisti škrat, ki je letos polomil vrata »Staničevemu zavetišču« pod vrhom Triglava.

Pregledujoč še nadalje sliko, sem si delal sodbo brez škrata; rad namreč verjamem čudežem, ako so — verjetni! Kaj pa se vzdiga na sliki tam, kjer se razprostira zdaj globoka kotlina tja proti Marije Terezije koči? Tja je postavil slikar silno visoko goro, strmo tako, da je sploh nemogoče priti nanjo — razen v fantaziji —, a na vrh te silne gore je vsadil nekaj — smrek, visokih, kakor jih vidimo v neviharnih predgorjih, in v njih senci je stesal dve pastirski koči — v pristnem švicarskem slogu! Da bi bila ta velestrma gora s smrekami na vrhu stala l. 1880., a do danes izginila brez sledu, to je čudež, ki ga ne verjamem prav rad.

Mislil sem naposled, da je slika karikatura; a dve strani dalje sem našel tekst: »Triglav. (K slici).«

Za planince, prepotrebne krepila in smeha, bi bila prevelika izguba, ko bi se tisti »jedrnati« opis Triglava prepustil pozabnosti, ki mu žal preti pri Hrvatih. Mi, ki so nas nekdanje itak nazivali »Planinske Hrvate«, pa ne smemo prezreti ničesar, kar se tiče našega planinskega očaka Triglava.

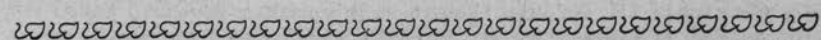
Da bo užitek neposreden, podam opis v pravi hrvaščini:

»Sa Bleda prave se izleti duž savske doline na bohinjsko jezero, na izvor Savice, a tko je veliki junak (!), uzpne se i na veličanstveni Triglav, koji svakomu onomu, koji se nanj uzpne, ostavlja nezaboravnu uspomenu sa svoga divnoga vidika. Triglav je najveća visina Kranjskih alpa te napaja sa svojih lednika tri rieke (Dravu (!), Savu i Soču), dieli tri naroda (!) (Slovence, Talijane i Niemce) i stoji kao stup na granicah triu zemalja (Koruške (!), Kranjske i Gorice). Ulaz na Triglav bijaše prije

veoma pogibeljan, nu danas, pošto so putevi popravljeni i na vrhuncu kuća za putnike od alpskoga društva sagradjena (!), nije uzlaz tako tegoten, tako da mogu već i slabiji pješaci na Triglav uzaći. Nu bio uzlaz na Triglav tegotan koliko mu drago, trud i muka izplati se, kako čovjek stupi na najviši vrhunac te pogleda okolo sebe. Svi izrazi o veličanstvenosti i divoti nisu kadri opisati onaj prizor, koji se čovjeku sad pruža».

Pisčevo pero je bilo res preslabo, da bi bilo opisalo krasni razgled; podal ga nam je — v doslovnem prevodu Costovih »Reiseerinnerungen«, ki so izšle četrt stoletja prej, predno je vzel naš famozni hribolazec pero v roke.

Škoda, da ne vemo, kdo je tisti »veliki junak«, ki nam je zabeležil ta zanimivi planinski spomin iz l. 1880. Vprašali bi ga, kako je pač spal v planinski koči — vrhu Triglava; osrednji odbor Slov. plan. društva bi — zaradi statistike — tudi gotovo zelo zanimalo, natančno kje je tedaj stala tista kočica, morda — pod Aljaževim stolpom...

DRUŠTVENE VESTI.

Novi člani. Savinske podružnice: Dr. Goričar Josip, c. in kr. avstro-ogrski vicekonzul v Berlinu. — Ziljske podružnice: Lučovnik Ivan, kaplan v Šmihelu. — Akademičnega krožka Češke podružnice: Akad. čtenářsky spolek v Pragi; Benič Karel, pravnik v Tolminu; Berce Janko, pravnik v Pragi; Kezele Andrej, pravnik v Pragi; Kreč Rudolf, pravnik v Pragi; Nedoma Vaclav, pravnik v Pragi; Vavken Evgen, filozof na Dunaju.

Darila in podpore. Osrednjemu društvu: Deželni zbor kranjski 4000 K (za l. 1902., 1903., 1904. in 1905. po 1000 K). — Kranjskogorski podružnici: Jeseniška občina 200 K za Kadilnikovo kočico na Golici. — Savinski podružnici za zgradbo pota na Kamniško sedlo: Štajerski deželni zbor 500 K, štajerska hranilnica v Gradcu 200 K, knezoškofijsko oskrbnništvo v Gornjem gradu 100 K, g. Norbert Zanier v Št. Pavlu 50 K, posojilnica v Celju 50 K, posojilnica v Šmarju 20 K, g. Fr. Roblek v Žalcu in g. A. Goričar v Mozirju po 10 K, g. Fr. Petek na Ljubnem in g. F. Tribuč v Mozirju po 5 K. — Akademičnemu krožku Češke podružnice: G. Jarolim Preclik, mag. pharm., 3 K. Karel Hrazanek, zavarovalnični ravnatelj, 20 K. — Iskrena zahvala!

Posavske podružnice pravila je c. kr. namestništvo v Gradcu že odobrilo. V kratkem se bo vršil ustanovni občni zbor, na katerem se izvoli odbor. Z delovanjem bo nova podružnica takoj pričela. Z veseljem pozdravljamo novo podružnico in upamo, da bo delovanju osrednjega društva krepka opora. V zadnji številki smo že priobčili člane te podružnice (sicer pomotoma pod naslovom Podravske namesto Posavske podružnice).

Poučno-zabavnih večerov priredi letos osrednje društvo v Ljubljani precejšnje število. Predavali bodo med drugimi g. prof. Orožen o prvem veleturnistu Valentinu Staniču, g. prof. J. Zupančič o Gorjancih, g. dr. Josip Tominšek o Razoru, g. dr. J. Oblak o Bosni in nje gorah. Predavanje o Valentinu Staniču bo v soboto, dne 25. t. m., v »Narodnem domu«. Poleg članov dobro došli vsi prijatelji društva!

Kamniška koča na Kamniškem sedlu je popolnoma dodelana. Poskrbeti ji je to zimo le še opravo in jo do prihodnje sezone spraviti v kočo. Začasa bo treba misliti tudi na primeren vodnjak pri koči, v katerem bo vedno dovolj vode.

V Kadilnikovi koči na Golici je bilo letos vseh obiskovalcev 904.

Orožnova koča. Vpisanih izletnikov in turistov leta 1905. je 140 (1904. l. 165). Letos jih je manj, ker so odšli domalega vsi uslužbenci pri zgradbi nove železnice. Moških obiskovalcev je bilo 119, ženskih 21. Prenočilo jih je 84. Dijakov z društveno legitimacijo je prišlo 12. Po narodnosti je bilo: 81 Slovencev, 16 Čehov, 38 Nemcev, 2 Laha, 3 drugi. Med temi je bilo članov Slov. plan. društva 51, drugih planinskih društev 17, nečlanov 72. — Iz poročil in iz zapiskov v knjigi je razvidno, da so bili obiskovalci zelo zadovoljni s postrežbo in s kočo.

Obisk v Savinskih planinah. V Kocbekovi koči je bilo letos 119 turistov (brez domačinov iz Luč), v Luški 16, v Gornjegrajski 126 in v Mozirski 111. Na vrhu Ojstrice se je vpisalo v slovensko knjigo 113, v nemško pa 71 turistov. Pri Piskerniku v Logarski dolini je bilo 355 in v koči na Okrešlju 241 turistov. V spominskih knjigah je v Solčavi pri Šturmu vpisanih 250, pri Vitežiču 124, pri »Raduhi« v Lučah 345.

Savinska podružnica je letos razen manjših popravil pri vseh svojih kočah popravila pot na Ojstrico, na Kamniško sedlo in skozi Turski žleb. Pot na Kamniško sedlo je dodelana do tri četrtine in stane okoli 1200 K. Markacija potov se ni mogla izvršiti, ker je septembra in oktobra meseca postalo nenadoma slabo vreme.

Nova pot. Domalega je nadelana nova pot s Črne prsti čez Visoki vrh, ob vrhovih Razora, mimo obeh Raskovcev na Rodico. Kolikor ni še gotova, se dovrši spomladi in vsa tudi markira.

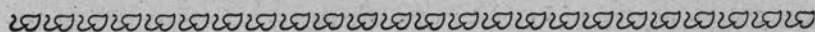
Tržaška podružnica je priredila pretekli mesec svoj prvi jesenski izlet v preromantični kraj Črni Kal. Črni Kal je istrska vasica, ki se razprostira pod razvalinami starodavnega rimskega gradu, katerega ostanki, zidovje in nekateri podzemeljski poti, so še prav dobro ohranjeni. Ves ta kraj in tudi starodavni grad opisuje jako temeljito Valvasor v svoji zgodovini, posebno pa omenja še vinstva v tem kraju in močne, izvrstne črnokalske kapljice. Z vrha razvalin se odpira prediven razgled na Istro, Osapsko in Rižansko dolino ter tudi na Julijske in Karnske Alpe. Kakor vsi prejšnji je uspel tudi ta izlet po udeležbi, prelepi poti in po vsej prireditvi v obče zadovoljstvo vseh udeležencev. Že rano v jutro je odpotoval en oddelek peš iz Trsta. Iz Boršta je odšla vsa družba preko Boljunca, Doline do vrha Sv. Socerba, kamor vodi tudi zaznamovana pot Tržaške podružnice. Prelep razgled se odpira tu na sinje morje, na Trst in njega okolico ter na visoke planine, med katerimi se mogočno dviga Triglav s svojo snežnobelo glavo. Po kratkem odmoru in pohodu podzemeljske jame sv. Socerba je krenila vsa družba po zaznamovani poti do vasiče Kastelca. Tu drži ena pot v Osp, a druga pod gorskim robom v Črni Kal. Občudujoč prekrasno

dolino Osapsko in Rižansko, je dospela vsa družba kmalu v Crni Kal. V rodoljubni hiši in gostilni našega člana gosp. Drag. Siskoviča je bilo pripravljeno skupno kosilo, kjer se je kmalu razvila vprav domača planinska zabava. Pa kaj ne bi se, saj postrežba je bila izborna, a nad vse tečno pa izvrstno kosilo. Med raznimi napitnicami je bliskoma minil čas in le prekmalu je bilo treba misliti na odhod. Poslovili smo se od tega prijetnega kraja naše slovanske Istre in krenili peš po lepi Osapski dolini do vrha Mačkolja in od tod nekateri preko Žavelj, a drugi preko Boršta v Trst. *Pr.*

Za popravo vodnjaka na Kumu je dovolil deželni odbor kranjski Slov. plan. društvu primerno podporo, ki se mu izplača, ko bo deželni tehnik pregledal in odobril načrt.

Der Wegbau auf den Steiner-Sattel. Von Johannes Frischauf. Separat-Abdruck aus der »Südsteirischen Presse«. Marburg, 1905. Im Selbstverlage des Verfassers. St. Cyrillus Buchdruckerei. Tako se glasi naslov 18 strani obsegajoči brošuri, v kateri razpravlja naš častni član profesor dr. J. Frischauf poleg zgodovine turističnega delovanja v Savinskih planinah in prvotnega pota z Okrešlja na Kamniško sedlo (1879 *m*) letošnjo krasno novo napravo tega pota po načrtu pisatelja samega. Spis je jako zanimiv in poučen ter priča o vsestranski preudarnosti našega častnega člana pri turističnih napravah. Ker priobčimo v prihodnji številki poseben članek o omenjenem novem potu, bomo v njem navedli tudi vse važne podatke iz Frischaufovega spisa.

O novi železnici skozi Bohinj v Gorico in Trst priobčimo v prvih številkah prihodnjega leta članek iz strokovnjaškega peresa. Spis bo podal tudi natančno geologijo Bohinjskega predora.

RAZNOTEROSTI.

Deželna zveza za pospeševanje prometa tujcev na Kranjskem. Veliko važnost te zveze je priznal tudi deželni zbor kranjski ter ji dovolil za 1905. l. 6000 kron podpore. Odbor zvezni se pripravlja prav intenzivno za prihodnjo sezono; njega vsestransko preiščeno delovanje se pojavi že drugo leto.

Naš tujski promet. Pod tem zaglavjem je izšel v 43. št. t. l. v listu »Gorenjcu« članek o prometu tujcev, v katerem poudarja pisatelj veliko važnost tujskega prometa za našo deželo ter pozivlje državo, deželo in južno železnico, da bi najizdatneje pospeševale ta novodobni vir dohodkov. Deželnemu zboru priporoča celo, naj izvoli poseben odsek za povzdigo tujskega prometa. — Članek je razposlalo uredništvo »Gorenjca« v ponatiskih po vsej deželi. — Naš list bi bil jako rad priložil ponatisk tej številki, žal, da ga ni prejelo uredništvo.

Ježno pot na Kamniško sedlo (1879 *m*) je letos zgradil princ Windischgratz, zakupnik lova v okrožju Kamniške meščanske korporacije. Lepa, široka pot je izpeljana iz konca Bistriške doline (blizu Uršičevega doma) ter se vzpenja vedno više in više prav zložno. Vsled naprave tega pota s kranjske strani in novega pota s štajerske strani bodo poslej dostopne Savinske planine malim in velikim turistom in nedvomno se začne sedaj zlata doba za te planine.

Turistovskega zavetišča v Leskovi dolini pod Snežnikom ni več, ker potrebuje tamkajšnje grajščinsko oskrbnništvo vse prostore za svoje ljudi.

Ljubljanski Grad je prešel v last mesta Ljubljane za kupnino okroglih 69.400 K, ki jo je bilo plačati državi.

Vzpenjačo na ljubljanski Grad namerava napraviti mestna občina ljubljanska. Gonična moč bo elektrika.

Hotel „Union“. Bela Ljubljana je storila velik korak v modernem napredku, ki je pogoj uspešnemu prometu domačega in tujega življa. Postavili so ji podjetni slovenski možje hotel takega obsega in tako urejen, da zadostuje v vsakem oziru vsem zahtevam in potrebam današnjega živahnega življenja. V ponos je središču naše dežele ta prekrasna, najudobnejše opravljena stavba, popotnikom pa najlepše in najugodnejše zavetišče v Ljubljani.

Iz Bohinja. Pravijo, da je nad Komarčo pod Tičarico velika podzemeljska jama z velikim jezerom. V tej jami je baje mnogo kač rdečkaste barve in zelo neprijetnega duha. Pripovedujejo tudi o njih, da so dolge po 2 seznja in debele kot stegno človeka ter da prihajajo na svetlo le pred nevihtami. Tem kačam pravijo rupne kače. Jama je še nepreiskana in tudi za kače se ni še nihče zanimal. Pač so poskusili dospeti v jamo in si ogledati jezero pred leti pastirji in drvarji, a ni se jim posrečilo. Spustili so v jamo tramove, da bi bili znotraj napravili plave in se po njih vozili po jezeru; toda ko so v jami na bregu pri luči pridno zbijali plave, so iz lukenj začele kače dvigati glave, pa so se vsi zbal in zbežali. Poslej ni še nihče stopil v jamo. Dobro bi bilo dognati, kaj je na govoricah v Bohinju v obojem oziru. Stvar je vsekakor jako zanimiva in gotovo ne brez vsega stala. O resničnosti govorice o kačah Bohinjci sami niso prepričani, pač pa se pripoveduje, da je podobno kačo videl neki kmetovalec tudi pod Babjim zobom, kjer so tudi podzemskie votline, da pa mu, ko je o tem pravil, nihče ni hotel verjeti. Za kraj, kjer je jama z jezerom, vedo baje le pastirji in morebiti tudi kak gozdar, ki je delal svoj čas v gozdih, ko je bila še v rabi naprava za spravlanje lesa iz gozdov nad Komarčo v dolino. Kdor ima priliko, izvedeti kaj natančnega o jami in jezeru, naj sporoči uredništvu »Plan. Vestnika«, ki rado priobčuje vse zanimivosti našega gorskega sveta, žal, da se slovenska inteligenca kaj malo briga za to in raje pase lenobo ali mlati prazno politično slamo.

D—č.

Vremensko poročilo s Kredarice: 1. za mesec avgust l. 1905. Srednja mesečna toplina je bila + 7° C najvišja + 18°8' C 4. avgusta, najnižja — 1°8' C 11. in 29. avgusta. Največji zračni tlak je bil 559 mm 9. avgusta, najmanjši 544 mm 29. avgusta. — Padavine je bilo 216·4 mm, največ 26. in 28. avgusta. Snežilo je dvakrat, 12. in 30. avgusta. 11. avgusta je bila nevihta, 6., 25. in 26. avgusta pa hudi viharji. — Za turistiko je bilo vreme ugodno razen zadnjih dni meseca. Sicer je večkrat deževalo, pa le trikrat po ves dan. — 2.) Za mesec september, in sicer od 1.—21. sept. Srednja mesečna toplina + 7·1° C, najvišja + 17·4° C 11. septembra, najnižja — 0·4° C 17. in 21. septembra. Največji zračni tlak je bil 559 mm 5. septembra, najmanjši 552 mm 21. sept. Padavine je bilo v treh dneh 37·6 mm, 16. in 21. je tudi snežilo. Prevladovali so severozahodni vetrovi, zato je bilo vreme skoraj ves čas ugodno, pokvarilo se je pa proti koncu sezone. Viharno je bilo 6., 7., 17. in 19. septembra.